

PRIMENJENA KORELACIJA - INOVATIVNI METOD UČENJA U HIBRIDNOJ NASTAVI

Stefan Basarić¹, Milanka Stankić²
^{1,2}Udruženje „Mladi i igra”, Subotica, Srbija
¹basarius07@gmail.com

Kratak sadržaj: Nastava 21. veka sve činioce nastavnog procesa postavlja pred velike izazove – permanentne promene koje iziskuju neprestano učenje, sticanje novih znanja, veština i kompetencija. Svi nivoi obrazovnog procesa imaju isti zadatak pred sobom – odgovoriti na izazove uvođenjem novih tehnologija u nastavni proces. Od marta 2020. suočeni smo sa novim vidom obrazovanja – obrazovanje na daljinu, koje je od svih aktera odjednom zahtevalo pripremu, realizaciju i evaluaciju on-line časova, predavanja, vežbi i ostalih oblika prenošenja znanja na drugačiji način. Koliko smo bili spremni i uspešni pokazaće vreme, ali je činjenica da se više ne može očekivati da se nastava izvodi isključivo u prostorijama univerziteta. I profesori i studenti moraju na adekvatan način zadovoljiti sve kriterijume savremenog nastavnog procesa tako što će i dalje znanje biti osnova premisa svih aktivnosti koje se na ovaj, ili onaj način sprovode u tom transferu.

Jedan od načina realizacije nastave jeste, tzv. hibridna nastava koja (ako je valjano projektovana) može da bude vrlo efiksna jer uključuje nastavu na daljinu i u konkretnim uslovima fizičkog prostora unutar univerziteta. Uprkos svim (ne)opravdanim strahovima u vezi sa odnosom studenata prema svojim osnovnim obavezama – usvajanju znanja, učenju, polaganju ispita, smatramo da je hibridna nastava prilika da se, uz podizanje svesti o potrebi usvajanja znanja radi podizanju kompetencija, razvija i interakcija, saradnička i timska komunikacija između samih studenata, ali i na relaciji student-profesor, ali i profesor-profesor. Dizajnirajući didaktičke materijale, vežbe, predavanja putem IKT sistema, stvara se baza materijala koji mogu da posluže osnovnoj svrsi – učenju u onlajn okruženju. Ono što jeste veoma važan segment jeste pitanje intelektualne svojine svih materijala koji se mogu pronaći na internetu. Prema podacima koje smo dobili iz Zavoda za intelektualnu svojinu Srbije svaki materijal koji se u obliku aplikacije, tutorijala, video-zapisa ili na neki drugi način, nađu na internetu već se smatra intelektualnom svojinom i podležu zakonu o njegovoj zaštiti. Dodatno se mogu deponovati kao autorsko delo kako bi se stepen njihove zaštite unapredio.

Ključne reči: primenjena korelacija, hibridna nastava, IKT, on-line, COVID

APPLIED CORRELATION - AN INNOVATIVE MODEL OF LEARNING IN HYBRID TEACHING

Abstract: Education of 21st century is putting all factors of educational process in some kind of the challenges – permanent ones which are asking for non-stop learnings, getting to know new skills and competences. All levels of educational processes have the same goal – to find a solution within new technologies in process itself. Since March 2020 we are faced with new a way of learning – online learning which needs asked from all of it's participants to be ready – realization and evaluation of the online classes and practices and the other forms of education. The time will tell if we were ready, but also a fact that we can't still be learning in University buildings; professors and students have to be adequately accomplish a new modern way of education. the knowledge has to stay as a focus point no matter how is the educational processes are done. One way to accomplish these new ways of education is so called "hybrid" way of education which could be (if it is properly done) can be very effective because it includes online education and live educational processes. In spite of the all more or less valid student's fears of these new ways of learning, we must try to understand that hybrid education can be proper way to learn and gather new knowledge and skills. We must learn how to communicate better, on relations professor-professor and professor-student as well. We should create the new forms of educational materials and to use them in goal of online education system. Problem with the materials online is copyright. We had the information from Public information about copyright in Serbia and it says that every document, video presentation, slide show and etc. are technically under the law of copyright.

Key Words: correlation in use, hybrid education, online, COVID

1. UVOD

Promene u školstvu poziv su i podsticaj na kvalitetan, životan i stvaralački rad na svim nivoima obrazovnog sistema, što implicitno navodi i na univerzitetski nivo. Međupredmetna korelacija (interdisciplinarnost) traži poseban angažman učesnika nastavnog procesa. Ona je poziv na kvalitetnu i savremenu nastavu. Povezujući gradivo više predmeta uz razumevanje i primenu, mnogo se lakše uči, pamti. Bez obzira što su na univerzitetskom nivou neposredni učesnici obrazovnog procesa već definisani svojim interesovanjima za uže stručne predmete izučavanja, smatramo da je uvođenjem u horizontalne i vertikalne korelacije (povezivanje između različitih predmeta i

povezivanje unutar jednog predmeta, odnosno smera, kursa, departmana) moguće obezbediti kvalitetniji nivo usvajanja znanja, a time i podizanja nivoa kompetencija i veština studenata. Na taj način se obezbeđuje i jedna od propisanih kompetencija nastavnika: kreativnost u metodičko –didaktičkoj pripremi, ali i organizaciji neposrednog nastavnog procesa s jedne strane, a sa druge strane ostvaruje se vrlo važan cilj Zakona o visokom obrazovanju (prema ("Sl. glasnik RS", br. 88/2017, 73/2018, 27/2018 - dr. zakon, 67/2019 i 6/2020 - dr. zakoni) kojim se realizuje: „obrazovanje kreativne populacije koja neprekidno usvaja i stvara nova znanja“.

Dobro osmišljene korelativne aktivnosti integrišu sadržaje različitih oblasti i područja, pri čemu učenici stižu celovita, trajna i suštinska znanja o nekom fenomenu koji se ne posmatra parcijalno, kroz prizmu ovog ili onog predmeta. Nastavne aktivnosti se prožimaju, prepliću i dopunjuju, tako da se njihovom potpunom realizacijom ostvaruju nastavni ciljevi dve ili više nastavnih oblasti. Na taj način se stiču aktivna i trajna znanja koja su praktično primenjiva u raznim oblastima.

2. DEFINICIJA PRIMENJENE KORELACIJE

Primenjenu korelaciju mogli bismo definisati kao didaktički metod prikupljanja i selektovanja različitih sadržaja, koje povezuje ista nastavna jedinica, i principom prioriteta, kreiranje radnog materijala radi integracije u nastavni proces u cilju njegovog obogaćivanja.

Faze pri izvođenju nastave koja korenspodira sa ovim naučnim metodom jesu:

Prikupljanje, selektovanje, kreiranje materijala, integracija, izvođenje

1. Prikupljanje podrazumeva i zahteva, osim vremenskih koordinata, prostorno dimenziranje, istraživanje literature i na internetu kako bi se pronašli svi relevantni materijali koji svojim sadržajem doprinose da se odgovori zahtevima postavljenog zadatka pred studentima, a istovremeno možemo ovu aktivnost primeniti i na profesore koji u izmenjenim uslovima pripremaju svoja predavanja koje su na drugačiji način sada u doba COVID-a realizovana
2. Selektovanje je vrlo važan segment u radu prema metodici primenjene korelacije jer od studenta zahteva vrlo visok stepen svesnosti o tome šta je relevantno za datu temu i očekuje se da su studenti spremni da naprave dobar izbor iz materijala kako bi u svom radu na kraju ostavili samo ono što je od ključnog značaja. S druge strane isti pristup moraju imati i profesori koji od mnoštva materijala kojim raspolažu, selektuju samo onaj koji će se u novim uslovima prezentovati studentima. Obično su predavanja i kraćeg vremenskog opsega pa je ova faza time još važnija.
3. Kreiranje materijala je najkreativniji deo u sistemu i tu je mogućnost sada, čini se, veća nego do sada jer se na tržištu može pronaći mnoštvo digitalnih alata koji svojim rešenjima, sadržajem, mogućnostima doprinose raznolikosti koja do sada nije bila moguća u tolikoj meri na svim predavanjima zbog tehničke mogućnosti ili nemogućnosti svakog kabineta ili amfiteatra na fakultetima. Velika šansa koja se pruža u hibridnoj nastavi da i profesori i studenti mogu i sami kreirati digitalne alate koji će moći biti deo obrazovnog potencijala. U tu svrhu autori rada su i sami kreatori aplikacije Padeži koja se besplatno može preuzeti putem android telefona.
4. Integracijom različitih sadržaja različitih predmeta stvara se jedan multidisciplinarni pristup obradi teme, koji doprinosi razvoju sinestezije u prijemu sadržaja, a samim tim doprinosi i boljem usvajanju znanja što je krajnji cilj svih učenja, pa i onog na univerzitetskom nivou.
5. Izvođenje je finalna faza u prezentovanju sadržaja koji svojim prijemom kod slušalaca, bilo to da su studenti, ili profesori u pitanju, ostavlja prostor za povratnu informaciju, uključivanje u raspravu, evaluaciju.

3. ULOGA NASTAVNIKA I STUDENATA U SAVREMENIM USLOVIMA HIBRIDNE NASTAVE

U savremenom obrazovnom sistemu uloga nastavnika je značajna u fazi izbora didaktičke pripreme i motivacionog sadržaja, a izbor alata zavisi od suštine zadatka, odnosno, konkretnog sadržaja. Student se motiviše time što se u središte korelativno- integrativnog učenja postavlja individualizovan program usmeren prema studentu, a ne program usmeren prema predmetu i vođen od nastavnika. Na taj način se obezbeđuje valjan odnos prema personalnim mogućnostima svakog studenta ponaosob, što doprinosi i razvoju njihovih individualnosti, percepcije, lične motivacije, satisfakcije i drugih pedagoško-psiholoških nivoa razvoja koji su u direktnoj proporciji sa rezultatima rada.

Sadržaje programa je neophodno realizovati savremenim nastavnim metodama i sredstvima. U okviru svake programske celine, učenike treba osposobljavati za: samostalno pronalaženje, sistematizovanje i korišćenje informacija iz različitih izvora (stručna literatura, internet, časopisi, udžbenici...). Ono što se nameće kao značajna prednost hibridne nastave jeste mogućnost kreiranja didaktičkih materijala, koji će zbog vremenske odrednice studenti moći uraditi u relaksiranim kućnim, ili fakultetskim uslovima, ali bez presije kratkog, ili nedovoljnog vremena koje im sam rad u dosadašnjim uslovima na fakultetu nije dozvoljavao. Na taj način se omogućava da se kao krajnji rezultat njihovih aktivnosti produkti rada obogate integracijom različitih sadržaja drugih predmeta, struka, kreacijama drugih studenata i profesora. U vreme COVID-a nije moguće organizovati nastavu po principima koji su do sada važili jer nije moguće u isto vreme formirati velike grupe studenata koji bi, ili slušali predavanja, ili bili na vežbama i upravo ta činjenica doprinosi da se hibridna nastava realizuje u pravom značenju tog termina.

4. APLIKACIJA „PADEŽI“ – DIDAKTIČKO SREDSTVO ZA UNAPREĐIVANJE HIBRIDNE NASTAVE

U cilju obogaćivanja nastavničke prakse i podizanja nivoa znanja studenata i učenika nastala je aplikacija „Padeži“ koja integriše dva predmeta: srpski jezik i informatiku, ali se korelacija vidi i na horizontalnom nivou; povezuje se gradivo književnosti, pravopisa, kulture govora. Program Canva omogućio je da aplikacija dobije svoju animaciju, tako da je moguće koristiti putem android telefona besplatno. Na takmičenju Tehnološke inovacije 2019, u organizaciji Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja stručni tim je sa ovom inovacijom stigao do četvrtine finala.

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.execom.nord.Case&hl=en&gl=US>

Prema podacima sa interneta trenutno 28% svetske populacije ima pametne telefone, a do 2020. god. predviđa se da će oko 5 milijardi ljudi koristiti smart telefone i to je bio jedan od motiva da se upravo tom mediju prenosa informacija okrene naš Tim. I tako je nastalo savremeno didaktičko sredstvo koje prati tendencije i zahteve tržišta, ali i ciljne populacije mladih ljudi sa kojima se komunicira na načine koji su njima trenutno najinteresantniji, ali ne odustajući od ideje da se istinsko znanje prenosi i sadržaji koji će unaprediti njihove kompetencije, ne podležući opštim trendovima lakih sadržaja koji ne bi smeli da budu dominantni. Aplikacija „Padeži“ jeste korisno i odlično unapređenje načina usvajanja padežnog sistema srpskog jezika putem programiranog autoinstruktivnog metoda i na taj način se povećava kapacitet za učenje jedne od najkomplikovanijih oblasti u srpskom jeziku. Novina je što se u odnosu na stanje tehnike nudi segmentisan pristup usvajanju znanja iz srpskog jezika. Namenjena je sledećim grupama kupaca, koji su u isto vreme i korisnici:

1. učenicima osnovnih i srednjih škola u Srbiji, kojih ima prema podacima Statističkog zavoda upisanih u školskoj 2017/18. godini - 536528 u osnovnim školama i 245714 u srednjim školama
2. nastavnicima srpskog jezika (u Republici Srbiji ima ukupno 3350 osnovnih škola i 509 srednjih i u svakoj od njih mora biti bar jedan nastavnik srpskog jezika, a u većim školama nije redak slučaj da ih ima 7-8)
3. studentima koji izučavaju Srpski jezik na svojim fakultetima,
4. učenicima kojima je srpski jezik nematernalni, a uče ga u formalnom obrazovanju,
5. učenicima škola u regionu (Bosna i Hercegovina - 269420, Republika Hrvatska -463888, Republika Crna Gora - 100000)
6. deci naših radnika u inostranstvu koja pohađaju, tzv. Dopunske škole (u Nemačkoj ima preko 4000 upravo takvih učenika)
7. stranicima koji izučavaju srpski jezik u neformalnom obrazovanju (školama jezika u Srbiji)
8. studentima slavističkih instituta u svetu (ima aktivnih preko 200 časopisa slavističkih stručnjaka u čijem nastajanju učestvuju studenti koji izučavaju srpski jezik).

Aplikacija je na internetu od 11. jula 2018. godine i za njen nastanak bilo je potrebno šest meseci intenzivnog rada. S obzirom da je to temeljna oblast standardnog srpskog jezika, aplikacija ima svoju primenu trajno, bez vremenskog ograničenja, a u odnosu na opšte tendencije u Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja u oblasti digitalizacije nastavnog procesa aplikacija tek treba da ima svoje mesto u svakodnevnom učenju i radu na časovima i van njih. Sve veće interesovanje stranaca za učenje srpskog jezika i početak standardizacije Srpskog jezika kao nematernalnog su odlična platforma za razvoj aplikacije „Padeži“. Jedina je na tržištu koja ima i latiničnu i ćirilicu varijantu što povećava interesovanje za njom i u regionu.

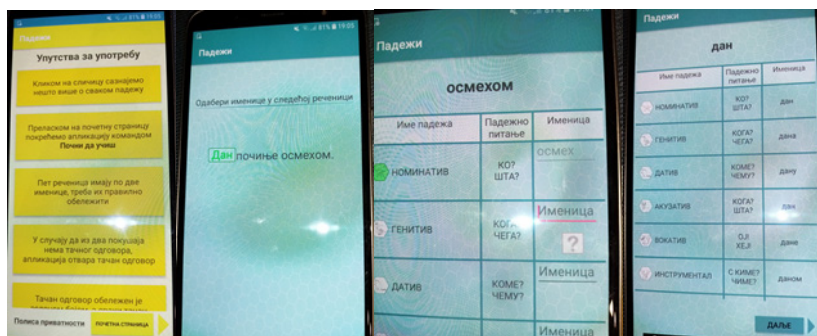
Najbolje ocenjena aplikacije za učenje jezika prema rangingu koji je načinio Google Play Store i Appstore jesu:

1. Duolingo - koji ima preko 100 miliona preuzimanja i koji svoje usluge naplaćuje od 299,00 do 15.948,00 dinara, program učenja jezika je manje orijentisan na gramatiku, ocena je 4,7
2. Memrise – baza najčešće korišćenih reči nekog jezika, usluge se naplaćuju od 899,00 do 17.999,99 dinara, ocena recezenata je 4,6
3. Busuu – data je mogućnost da se uči 12 jezika, ocena je 4,4.

Nijedan od navedenih sistema ne nudi mogućnost učenja srpskog jezika. Na domaćem tržištu nalaze se deseci aplikacija koje nude mogućnost učenja gramatike srpskog jezika. Nijedna ne pruža mogućnost segmentisanog pristupa, samo je aplikacija „Padeži“ tako dizajnirana i jedina ocenjena ocenom 5,00 od strane recezenata na internetu. Kod konkurentskih aplikacija postoje i negativni komentari u odnosu na stanje tehnike, a u aplikaciji „Padeži“ svi komentari su pozitivni i ničemu se ne zamera.

Jedinica proizvoda jeste mobilna aplikacija dizajnirana za android telefone napisana u programskom jeziku java i koja funkcioniše na principu instaliranja na personalni telefon i na osnovu broja preuzimanja i klikova ostvaruje dobit. Svi koji je instaliraju to urade besplatno. Sama aplikacija ima četiri dela: Uputstva za upotrebu, narativni deo koji korisnike upoznaje sa osnovnim pojmovima vezanim za svaki od 7 padeža srpskog deklinacionog sistema i praktični deo u kome se nalazi 5 rečenica, gde svako ko je instalirao aplikaciju prvo treba da podvuče po dve imenice i onda se prva imenica putem dizajniranog sistema deklinira tako što aplikacija ponudi svih sedam različitih oblika jedne iste reči, u tri kolone: Ime padeža, Padežno pitanje i Imenica. Posle toga se otvara polje u kome je korisnik u obavezi da ispiše padežne oblike druge imenice iz ponuđene rečenice. Četvrti deo jeste Kviz koji je dizajniran delom i u programu Canva čime se dobila dimenzija animiranog. Sve promene koje su izvršene u redizajnu su nastale na osnovu povratne informacije koja se dobila od korisnika aplikacije putem ankete.

Aplikacija „Padeži“ skraćuje vreme za savladavanje građe jer se putem malih koraka (od 5 rečenica) za svega 10-ak minuta mogu naučiti osnove padežnog sistema – nazive i pitanja za šta je u redovnom obrazovnom sistemu u školskim programima za Srpski jezik potrebno 14 časova po 45 minuta. Korisnici aplikacije moraju aktivno da učestvuju kako bi dobili povratnu informaciju, prilagođavaju sopstvenu brzinu usvajanja znanja svom individualnom pristupu i imaju stalnu evaluaciju.

Slika 1. Aplikacija „Padeži“

U radu sa studentima primećeno je da se često prave greške u rečeničnim konstrukcijama jer se nedosledno koristi predložko-padežni sistem, pa se može čuti: „u vezi toga“, umesto: „u vezi sa tim“, „obzirom“ umesto „s obzirom na...“. U aplikaciji „Padeži“ birani su primeri rečenica koje su afirmativne, vodeći računa o vrstama imenica koje su date (zajedničke, zbirne, misaone, brojne), ikonica je u svom grafičkom dizajnu prikazala cifru 7 (koliko ima padeža u srpskom standardnom književnom jeziku), ćirilčno i latinično slovo P, naziv svakog padeža je ilustriran sličicom životinje koja treba da asocira svojim prvim slovom na prvo slovo padeža.

Slika 2. Prvi dizajn ikonice

Slika 3. Redizajn ikonice

S obzirom da su padeži morfosintaksička kategorija, na časovima se njima posvećuje pažnja, ali su primetne i nedoslednosti u primeni pravila i tiptizirana upotreba određenih padeških konstrukcija. Bogatstvo jezika upravo se ogleda u upotrebi što većeg broja mogućih varijanti. Didaktika kao nauka pruža mogućnosti da se određenoj temi i njenoj obradi na času priđe na što više različitih načina. Aplikacija „Padeži“ upravo ima to didaktičko svojstvo da korisnike, uputi na osnove tog predložko-padežnog sistema, usvajajući nazive, pitanja i predloge koji se koriste uz određene padeže i ima svoju punu primenu i u hibridnoj nastavi.

5. ZAKLJUČAK

Hibridna nastava pruža velike mogućnosti u realizaciji nastavnog procesa na univerzitetskom nivou pod uslovom da se svih pet faza naučnog metoda primenjene korelacije dosledno sprovedu. Najkreativnija je faza dizajniranja metodičko-didaktičkog materijala koji iziskuje visok nivo digitalne pismenosti i umešnosti i studenata i profesora, a obezbeđuje raznovrsniju nastavu, bolji transfer znanja i samim tim utiče na sticanje i razvoj znanja, veština i kompetencija koje su neophodne za život.

6. LITRERATURA

- [1] Bjekić, D. (2009). *Komunikologija: osnove pedagoškog i poslovnog komuniciranja*. Čačak: Tehnički fakultet.
- [2] Bjekić, D., Zlatić, L. (2006). *Komunikaciona kompetencija nastavnika tehnike*. U D. Golubović, (Ur.), Zbornik radova naučno-stručnog skupa Tehničko obrazovanje u Srbiji – TOS 06 (str. 471-478). Čačak: Tehnički fakultet.
- [3] Jurčić, M. (2014). *Kompetentnost nastavnika – pedagoške i didaktičke dimenzije*. Pedagozijska istraživanja, 11 (1), 77-93.
- [4] Popov, R. (1997). *Univerzitetski profesor – kakav treba da bude?*. Novi Sad: Univerzitetski odbor Udruženja univerzitetskih profesora i naučnika Srbije.
- [5] Станкић М. (2013). "Корак ка култури"; корелацијско-интегративни начин повезивања садржаја различитих дисциплина у настави, Пула: Симпозијум Свеучилишта Јурја Добриле
- [6] Станкић М, Басарић С. (2015). *Примена корелацијско-интеграцијског система у настави српског језика и књижевности*, Пети међународни конгрес „Примењена лингвистика данас“ – нове тендеције у теорији и пракси, Нови Сад: Друштво за примењену лингвистику.